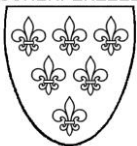

VERENIGING
OUD
SCHERPENZEEL

22^e jaargang nr. 2
juni 2010

Vereniging Oud - Scherpenzeel

<i>VAN DE BESTUURSTAFEL</i>	3
<i>UITNODIGING AVONDWANDELING 18 JUNI</i>	4
<i>“NOE EERST EFFE PROATE!”</i>	5
<i>DE HOBBY VAN AART VAN LUTZENBURG</i>	15
<i>(HER)KENT U DEZE PERSOON?</i>	20
<i>(HER)KENT U DIT VOORWERP?</i>	21
<i>HONDERD SCHERPENZEELSE FAMILIES</i>	22

De kopij voor het juninummer dient uiterlijk zaterdag
18 september a.s. te zijn ingeleverd bij de redactie.

*Omslagfoto: Jan Hardeman op zijn schillenkar in de Dorpsstraat waar nu het
Chinees-Indische restaurant is. (zie ook ‘Noe eerst effe proate!’, blz 5 e.v.)*

VAN DE BESTUURSTAFEL

Onlangs hebben wij met elkaar stil gestaan en gevierd dat ons land en dus ook Scherpenzeel 65 jaar geleden werd bevrijd van de Duitse overheersing.

De Tweede Wereldoorlog is van grote invloed geweest op het wonen en leven in ons dorp. Diverse inwoners zijn door oorlogshandelingen om het leven gekomen. In mei 1940 werden heel veel woningen en boerderijen vernietigd. Vijf jaar later in april 1945 werden de toren van de Hervormde Kerk, de molen, diverse woningen en boerderijen opgeblazen of in de brand gestoken. Ook wij hebben aandacht geschonken aan de herinneringen aan de bevrijding. In het Koetshuis was een kleine tentoonstelling ingericht met o.a. foto's van bevrijdingsfeesten en diverse boeken en voorwerpen uit die tijd.

Tijdens de herdenkingsdienst op 4 mei in de PKN kerk 'De Achthoek' werd een gedeelte uit het dagboek *Onder granaatvuur in "Jan's Niemandland"* van de heer J.W. Bakker voorgelezen door zijn kleindochter mevrouw A. Heikamp-Bakker.

Op vrijdag 18 juni organiseert de vereniging een wandeling met als thema "landschapsontwikkeling".

Op zaterdag 11 september is het monumentendag. U bent van harte welkom in het Koetshuis. Van 13.00 – 17.00 uur hebben we "open huis".

Noteert u alvast dat de najaars ledenbijeenkomst wordt gehouden op dinsdagavond 19 oktober 2010. De heer M. Wingens, directeur van de Stichting Gelders Erfgoed, zal onze gastspreker zijn.

Ik wens u weer veel leesplezier.

Namens het Bestuur,
Wim Schimmel, voorzitter.

UITNODIGING AVONDWANDELING 18 JUNI

Tijdens de ledenvergadering in februari hebben de dames Daniëls en Patijn een inspirerende presentatie over Landgoed Scherpenzeel gehouden. Een belofte die zij deze avond deden wordt binnenkort ingelost. We zijn uitgenodigd een kijkje te nemen op een gedeelte van Landgoed Scherpenzeel dat niet voor het publiek toegankelijk is. Meta Daniëls zal ons, zo mogelijk met familieleden en de medewerker beheer, Govert Bos, ontvangen bij het zomerhuisje aan de Voskuilerdijk 44. Het zomerhuisje, Nieuw Willaer genaamd, staat daar sinds 1959. De plek is destijds gekozen, omdat er (in de zomer) geen andere huizen te zien zijn! Naast het huisje ligt een stuk grasland dat sinds twee jaar beheerd wordt als natuurterrein, en in de nabijheid staat de fraai gerestaureerde schaapskooi Oud-Willaer, een rijksmonument. De ontwikkelingen in het buitengebied staan niet stil, u kunt dit met eigen ogen zien. Het thema van de wandeling is dan ook 'Nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied'. We wandelen verder over het landgoed naar boerderij Breehoef, waar onze oud-voorzitter Henk van Woudenberg samen met zijn echtgenote een zorgboerderij heeft. Hij zal ons vertellen over de geschiedenis van de boerderij en uiteraard ook over de werkzaamheden die er nu plaats vinden. Via boerderij De Zeven Morgen verlaten we het landgoed over de Roffelaarskade, naar het Werk aan de Roffelaar. Dit verdedigingswerk staat op de nominatie om weer in oorspronkelijke staat te worden teruggebracht. Langs boerderij Sniddelaar wandelen we vervolgens via de Voskuilerdijk terug naar het zomerhuisje.

We vertrekken op vrijdagavond 18 juni om 18.45 uur met de fiets vanaf het Koetshuis. Als u met de auto komt kunt u op eigen gelegenheid naar Voskuilerdijk 44 gaan (vanaf de Willaerlaan is dit de eerste onverharde weg links op de Voskuilerdijk), waar vandaan we om 19.00 uur de wandeling willen beginnen.

U kunt zich telefonisch of per e-mail aanmelden voor de avondwandeling, die een lengte heeft van ongeveer 6 km, bij

Jaap Smit, 033 - 277 4995 (jacob.smit@tele2.nl) of bij

Wim van den Berg, 033 - 277 2183 (w.v.dberg@xs4all.nl).

We hopen u te ontmoeten op deze veelbelovende avond.

“NOE EERST EFFE PROATE!”

In de rubriek “Noe eerst effe Proate!” interviewt Piet Valkenburg jonge en oude, bekende en onbekende, kortom allerlei Scherpenzeelers die iets leuks of interessants over Scherpenzeel te vertellen hebben.

In januari van dit jaar kreeg Piet Valkenburg van Eric Hardeman een mailtje, dat over zijn vader Jan Hardeman ging. Jan Hardeman is in Scherpenzeel bekend als de schillenboer en op aanbod van zijn zoon Eric heeft Piet Valkenburg Jan dus maar eens geïnterviewd.

Jan Hardeman aan het woord: “Ik ben geboren op het Oosteinde op 28 maart 1931. Dat was toen nog grondgebied van de gemeente Renswoude. Mijn vader was Gerard Hardeman. Hij is geboren op 5 november 1891 in Leersum als zoon van Aalbartus Hardeman en Geertrui van de Lagemaat. Mijn vader was dan wel geboren

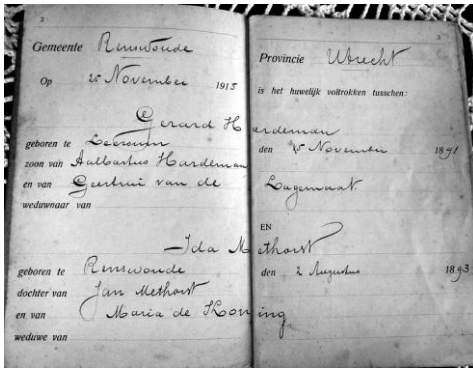
in Leersum, maar hij woonde op De Steeg en zat dus veel meer tegen Scherpenzeel aan. Vandaar dus dat de familie hier in Scherpenzeel groot is geworden.

Mijn vader, Gerard Hardeman, trouwde op 25 november 1915 in Renswoude met Ida Methorst. *(foto hiernaast)* Mijn moeder Ida is geboren op 2 augustus 1893 te

Renswoude als dochter van Jan Methorst en Maria de Koning. Ik heb hier nog het trouwboekje van mijn ouders, dus daarom kan ik dat zo goed opnoemen.

De naam Hardeman is een veel voorkomende naam, maar dan vooral in Veenendaal, Ederveen en die omgeving. Dat is eigenlijk helemaal geen familie trouwens. Ik geloof dat mijn vader een neef had in Veenendaal, maar daarmee hield het al gauw op.

Mijn ouders kregen in totaal 4 kinderen. Mijn oudste zus was Ida. Zij is geboren in Scherpenzeel op 24 april 1916. Na haar werd er een zoontje geboren op 13 februari 1920, die de naam Jan kreeg. Hij is op 9-jarige leeftijd al overleden. Die heb ik dus nooit gekend. Dat was een vervelend ongeluk. Mijn ouders woonden toen aan de

Holevoet en in de schuur stond zo'n grote ouderwetse wasmachine. Die was van hout en je moest met de hand een zware zwengel ronddraaien om te wassen. Die wasmachine had zo'n groot zwaar houten deksel en toen mijn broertje Jan eens vooroverboog in de wasmachine is dat deksel dichtgeklapt en Jan kreeg dat precies op z'n nek. Ik heb dat verhaal vaak gehoord van mijn ouders, dat ongeluk is een behoorlijke schok geweest voor hen.

Op 27 mei 1926 werd mijn broer Aalbertus geboren en ik dus als jongste lid van de familie in 1931. Er zat inderdaad nogal een groot leeftijdsverschil tussen mijn oudste zus Ida en mij, 15 jaar. Ida is ook niet echt oud geworden. Zij is overleden op 8 mei 1968. Ida is eigenlijk jarenlang ziek geweest. Zij was iets in de 20 en toen kreeg zij TBC. Zij heeft heel lang in het ziekenhuis gelegen en daarna jarenlang thuis in een soort tent. Daarna heeft ze altijd aan het Oosteinde bij ons ingewoond. De oudere inwoners van Scherpenzeel weten misschien nog wel dat er bij de boerderij aan het Oosteinde zo'n TBC-huisje stond. Daar woonde Ida.

Mijn vader heeft verschillende beroepen gehad. Zo heeft hij eerst, voordat hij aan het Oosteinde ging wonen, een bodezaak gehad tussen

Veenendaal en Amersfoort. Hij woonde toen aan de Holevoet en reed nog met paard en wagen. Vader heeft deze bodezaak op een gegeven moment overgedaan aan Van Woerkom en deze deed de zaak later over aan Methorst. De zoon van Methorst zit er nog steeds in, aan de Glashorst. Toen vader de bodezaak had verkocht heeft hij grond gekocht aan het Oosteinde en daar heeft hij de boerderij gebouwd. Dat was geloof ik in 1926 en na 1940 zo'n beetje werd vader toen veehandelaar, hij handelde in koeien. Onze boerderij stond dus aan het Oosteinde. Als je vanuit het dorp de Hopeseweg (vroeger de Holleweg) voorbij ging, was het na het weiland het eerste huis rechts. Tot aan 1960 was dat Renswoudens grondgebied en in 1960 kwamen wij bij Scherpenzeel. Die grens liep vroeger heel vreemd. De grens volgde een slotje, die liep bij het huisje Dashorst de weg over. Dashorst was Renswoudens grondgebied, maar de huizen ernaast waren Scherpenzeels grondgebied. Buiten zijn eigen bedrijf heeft mijn vader ook nog 20 jaar in de raad van Renswoude gezeten.

De boerderij aan het Oosteinde.

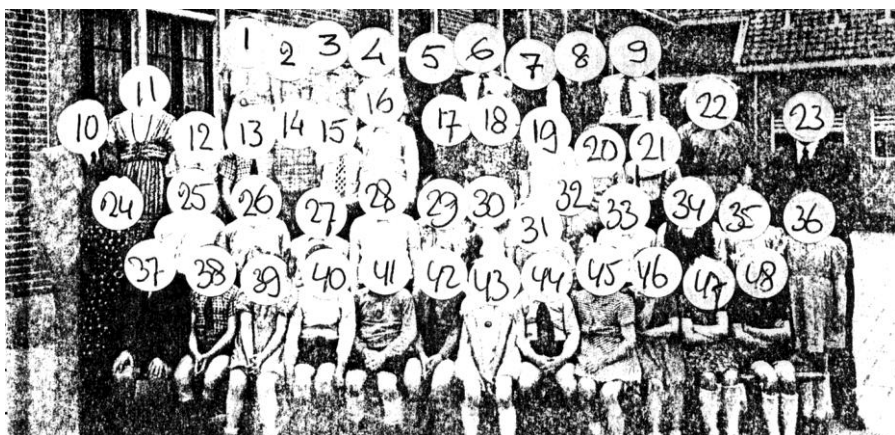
Het gebeurde wel dat mijn vader, toen hij jong was, naar Noord-Holland ging om daar bij de grote boeren gras te maaien. Dat deden veel jonge boeren, want er viel een goede cent mee te verdienen. Dan was hij zes weken van huis. Ze maakten werkweken van 5 uur in de morgen tot 9 uur in de avond. Als het 's avonds nog net licht was werd de zeis gewet en geslepen en dan kropen ze voor de nacht in een hooiberg of in een schaapskooi in het boerenland. Zo brachten ze die zes weken door. Zijn

kinderen waren nog erg jong toen en het gebeurde wel dat als hij thuiskwam, zijn kinderen hem niet eens herkenden! Dat waren andere tijden. Ik heb zo eens een verhaal gehoord van Jan Hazeleger. Dat is één van de twee mannen op het fotootje dat jij steeds gebruikt voor “Noe eerst effe Proate”. Jan Hazeleger werkte als daggelder voor een boer op Lambalgen en moest elke dag lopend vanuit het dorp daar naartoe lopen. Hij moest om kwart voor vijf beginnen en op een dag had hij zich verslapen. Om maar op tijd te komen trok hij zijn klompen uit en rende dwars door de weilanden naar Lambalgen toe om maar op tijd bij die boer te wezen. Hij was misschien twee of drie minuten te laat, maar de boer stond hem met het horloge in de hand al op te wachten. “Als het weer gebeurt, kun je vertrekken!”. Dat hield in die tijd in, dat je geen inkomen had, want een sociale dienst bestond nog niet.

Ik ging naar school op de Glashorst, bij meester Weenink. Ik was net zes toen ik voor het eerst naar school ging. Dat was in 1937 en ik was 15, toen ik al weer van school af ging. Dat zal dus net na de oorlog zijn geweest. Ik was niet zo’n heel beste leerling en ja je was thuis op de boerderij ook hard nodig, dus bleef ik nog wel eens weg van school. Dan kreeg je een paar keer bericht van school en als die berichten wat al te dreigend werden zei m’n vader “Ga nu maar weer een paar keer”. Ik kreeg les van meester Schinkel, meester Nieuwendorp en meester Bouma.

Schoolfoto uit 1944 van de Glashorstschool. Jan Hardeman staat in de bovenste rij

als 5e van links.

1 Nелиe Peut	17 Bertus Oostenbrugge	33 Wuf Nab
2 Gerrie Osnabrugge	18 Dikkie van de Munt	34 Bertus Methorst
3 Janny Blanken	19 Letty Renes	35 ...?...Osnabrugge
4 Ans Steinman	20 Eduard Renes	36 Nel Osnabrugge
5 Jan Hardeman	21 Jan Snippenberg	37 Wijnand ter Maaten
6 Hennie Jonker	22 Tijmentje van Deelen	38 Evert du Pree
7 Co Snippenberg	23 Meester Middendorp	39 Riet van Wessel
8 Gerrit ter Maaten	24 Jaantje van de Glind	40 Ries Hardeman
9 Jan van Dijk	25 Aart van de Glind	41 Jan van Bruggen
10 Meester Klei	26 Appie van Wesel	42 Piet Jonker
11 Jopie Methorst	27 Wim van Wessel	43 Jannie Bakker
12 Lena Nap	28 Arend Hardeman	44 Dik van Dijk
13 Jan du Pree	29 ...?...van de Munt	45 Nita Blanken
14 Cees Mandersloot	30 Marietje Hardeman	46 Joke Osnabrugge
15 ...?...de Ruitер	31 Nel Steinman	47 Eefje Nab
16 Karel Hardeman	32 Henk van Bruggen	48 Anneke Renes

Tijdens de oorlogsjaren, vanaf 1942, hadden we in Scherpenzeel evacués uit Scheveningen. Er hebben tot aan het eind van de oorlog toen twee weduwwrouwtjes bij ons ingewoond. In 1944 kwamen er nog veel meer evacués bij, uit Wageningen, Renkum, Ede. Alles werd toen geëvacueerd, want er werd daar nogal gevochten. Er kwamen toen ook een oom en een tante met wat familie vanuit Renkum naar ons toe. Die oom, Jan

Hardeman, een broer van mijn vader, had in Renkum een houtzagerij met een grote kelder, waar de buurt in kon schuilen tijdens gevechten. Maar op een gegeven moment moesten ze van de Duitsers daar weg. Er kwamen toen nog eens vijf mensen bij ons inwonen. Er zat een kind bij en pas na de oorlog hoorde ik dat dit meisje een Jodinetje was. Ik weet nog goed dat in de oorlog de overval op de boerderij van Lagerweij aan de Holleweg plaatsvond. Ik hoorde pas later dat Lagerweij wapens en nog meer onder een hooiberg verstopt had. Daar wist de buurt eigenlijk niets vanaf. Er zaten ook twee onderduikers bij Lagerweij en die konden toen nog weggelopen, die zijn daar achter de bossen in gevlucht. Ik zie nog dat de familie Lagerweij door de Duitsers over de Holleweg werden weggevoerd. Tegenover Lagerweij woonde de familie Van de Burg en die werd de maandag erop door de Duitsers opgehaald. Die Van de Burg hoorde kennelijk ook bij het verzet. Hij werd nog door zijn oudste zoon, Jan van de Burg, gewaarschuwd dat ze weg moesten gaan, maar Van de Burg besloot te blijven. Zoon Jan van de Burg besloot om er wel vandoor te gaan. Ook Van de Burg is nooit meer terug gekomen.

Nog lang tot na de oorlog waren nog veel goederen op de bon, je kon nog lang niet alles krijgen. Laat op een avond, het zal in 1946 geweest zijn, bleef bij ons bij huis de hond steeds maar aanslaan. Dat hondje was goed waaks en als die bleef blaffen, dan was er wat aan de hand. Mijn vader ging dus zijn bed uit en hij zag naast het huis een klein vrachtautootje staan, maar met niemand erbij. Mijn vader liep dus eens om de boerderij en riep steeds "maak je bekend", maar niemand reageerde. Op dat roepen werden mijn broer en ik ook wakker en zelfs de buurman kwam kijken wat er aan de hand was. De buurman riep toen luidkeels dat hij de politie ging halen. De plaatselijke politieman woonde toen vlakbij, dus die zou er zo kunnen zijn. Echter toen kwamen er opeens twee mannen aanlopen en die riepen "Niet de politie, we hebben alleen in de hooiberg geslapen!". Uit hun verhaal bleek dat ze onderweg waren geweest naar Veenendaal, maar net op het Oosteinde zonder benzine waren komen te staan. Ze hadden toen het vrachtautootje bij ons de dam opgeduwd en waren de hooiberg ingedoken om te gaan slapen. Pas later begrepen we dat die mannen zwarthandelaren waren geweest. Natuurlijk wilden ze er geen politie bij, want wie weet wat er in dat vrachtautootje heeft gezeten.

Op 20 mei 1953 trouwde ik met mijn vrouw, Evertje van Harn. Zij is geboren op 21 april 1933 te Ede als dochter van Gijs van Harn, een boer uit Ede en van Evertje van de Brink uit Harskamp. Mijn vrouw diende hier in Scherpenzeel bij een boer en zodoende heb ik haar leren kennen. Zij werkte bij boer Donselaar op 't Eerste Broek. Dat is een wederopbouwboerderij. Ik weet nog dat boer Donselaar na 1940 eerst in een noodwoning zat, vanaf de weg gezien een eindje het land in. In de eerste oorlogsjaren is die boerderij toen opnieuw opgebouwd, maar in de laatste oorlogsdagen, in 1945, is die boerderij ook weer behoorlijk

kapot geschoten. Ik heb mijn vrouw daar dus leren kennen in ongeveer 1950.

Wij hebben in totaal zeven kinderen gekregen. De oudste is Ida, daarna heb je Gijs, Evertje, Arda (eigenlijk Gerarda), Gerard, Jan en de jongste ken je, dat is Eric. Hoe Gerard aan zijn naam is gekomen is wel een aardig verhaal. Toen hij werd geboren zei mijn vrouw dat hij Jan moest gaan heten. Mijn vader lag toen ziek op bed, hij had een hartinfarct gehad en wij waren bij de boerderij bezig een nieuwe schuur aan het bouwen. Op een gegeven moment liep ik naar achteren, naar de nieuwe schuur en langs het slaapkamerraam van mijn vader. Mijn vader riep me toen en zei "hij wordt zeker naar mij genoemd?" Ik zei "Nee, want Gerarda is al naar jou genoemd". Maar Pa zei "Ja, maar dit is een echte jongen". Ja, toen werd Arda de roepnaam van Gerarda en werd die zoon toch Gerard genoemd.

Toen ik eenmaal getrouwd was heb ik de boerderij van vader overgenomen. Dat was dus na 1953 en ik huurde de grond tussen de boerderij en de Hopeseweg. Pas in 1973 heb ik die grond kunnen kopen. Ik

was een beetje een gemengd bedrijf. Ik had wat koeien, mestkalveren en kippen, maar eigenlijk te weinig grond. Daarnaast heb ik ook nog wel wat ander werk gedaan. Ik heb net na mijn trouwen in de wegenbouw gezeten en daarna kwam ik in de bouw terecht. Ook heb ik nog een poosje in een melkbedrijf gewerkt in Achterveld. Dat werken in de bouw beviel me eigenlijk best wel goed. Ik werkte voor een bedrijfje dat ook veel restauratiewerk deed voor Monumentenzorg en dat vond ik best heel leuk. Ik heb bijvoorbeeld nog gewerkt aan het paleisje van prinses Beatrix op Lage Vuursche (= *Drakesteyn, red.*). Dat restauratiewerk gaf me veel voldoening.

Later richtte ik de schillenwijk op. Ik had een paar koeien en ik haalde eerst op de fiets, met een zak achterop, de schillen bij een paar verschillende mensen op. Toen de wijk steeds groter werd schafte ik een kar met paard aan. Die schillen haalde ik op voor de eigen koeien. Ik handelde er niet in, het was allemaal voor eigen gebruik. Ik denk dat ik in het dorp vooral bekend was, omdat ik schillenboer was. Ik weet nog dat er in 1967 of zo in het dorp gefilmd werd. Ik reed met m'n schillenkara op de Holevoet en toen kwam Jan Renes eraan op de fiets en die riep "Stoppen, stoppen!". Ik vroeg wat er aan de hand was en toen werd er een foto gemaakt van mij en mijn zoon Gijs op de schillenkara. Ik kan die foto nu niet meer vinden en dat vind ik erg jammer. De foto op het voorblad is gemaakt in de Dorpsstraat, daar waar nu het Chinees restaurant is.

Dat paardje op de foto was een erg best paardje. Het was een klein en rustig paardje, een soort fjordenpaardje. Ik weet nog dat ik later eens een nieuw paard wilde kopen, maar dat was een hitje en dat paard was te klein. Het kon wel voor de kara, maar ik kon er bijvoorbeeld niet mee ploegen. Ik ben toen over gegaan op een tractor. Dat was wel even wennen. Een goed paard blijft gewoon staan of doet er even een stap bij of een stapje terug als het nodig is. Zo'n tractor moet je steeds uitzetten als je stop en even een stapje terug is niet zo makkelijk met een tractor.

Op een gegeven moment kreeg ik wat last van mijn gezondheid, ergens in de jaren '70. Ik kreeg last van een heel vervelende hernia, waardoor ik eigenlijk niet meer goed kon werken op de boerderij. Als ik bijvoorbeeld ging melken moest ik mij aan de koe vasthouden om te gaan zitten en ik moest mij aan de koe omhoog trekken om weer te gaan staan. Al met al werd dat zo erg dat ik maandenlang op bed kwam te liggen. Gelukkig

konden mijn zoons het bedrijf verder runnen. Dat valt niet mee, want je wilt niet zo kleinzerig over komen. Ik probeerde ook wel gewoon nog mee te werken, maar zo af en toe kwam ik mijzelf dan wel tegen. Als ik weer eens te hard aan het werk was geweest ging het helemaal mis en moest ik naar Zeist, naar zo'n "bottendokter". Die moest dan alles weer los zien te krijgen.

De boerderij heeft dus nog wel bestaan tot 2002, maar aan het eind werd er toch wel aardig afgebouwd. Ik had toen alleen nog wat schapen en wat kleinvee. De boerderij aan het Oosteinde bestaat niet meer. Wij zijn in 2002 verhuisd. Daarna heeft Wim de Boer er nog even in gewoond en in 2004 is de boerderij gesloopt. Momenteel staan er twee nieuwe huizen voor in de plaats. Sinds 2002 wonen wij dus hier aan de Burg. Röell-iaan.

Het Oosteinde is ook niet meer wat het geweest is. Vroeger was het een doorgaande weg en kwam er echt heel veel verkeer overheen. In het weekend was het wel aardig rustig, maar zondagsavonds begon het weer. De eerste vrachtwagens kwamen dan alweer langsdenderen. Ach, we waren daar wel aan gewend geraakt, we hoorden 't niet eens meer. Nadat de rondweg was aangelegd werd dat stuk van het Oosteinde erg rustig. Dat vond ik toch wel prettiger. De oude bewoners van dat stukje van het Oosteinde zijn zo ondertussen allemaal al weg. Ik geloof dat alleen de vrouw van Jan Osnabrugge er nog zit en de oude mevrouw Van Elst. Ik weet nog dat mijn vader ooit één van de huizen heeft gekocht van een blokje bij ons aan het Oosteinde. Mijn vader kocht er één en Heikamp kocht er ook één. Mijn vader had toen een compagnon in de veehandel, Kees van Doorn uit Veenendaal. Die Van Doorn woonde toen in een wederopbouwboerderij aan de Nieuweweg in Veenendaal, net bij de snelweg. Die boerderij is toevallig een paar weken geleden gesloopt. Later heeft mijn vader trouwens dat huisje aan het Oosteinde verkocht aan Broekhuizen, die heeft er jaren gewoond en later heeft Broekhuizen het nog een poos verhuurd aan een Amerikaan.

De foto op de volgende bladzijde dat zijn allemaal kleinkinderen van ons. Momenteel hebben we 20 kleinkinderen en drie achterkleinkinderen. Ja, de familie breidt zich uit en we hebben steeds meer ruimte nodig om de foto's van de kleinkinderen neer te zetten.

Ik heb er nog steeds hobby aan om wat te boeren en te rommelen in de tuin. Ik zou nu niet meer als beroep boer meer willen zijn. Alles zit vast aan regels en controles en je moet een grote boer zijn om te kunnen bestaan. Vroeger was je met 20 – 22 koeien een grote boer, maar als je dat nu hebt tel je niet meer mee. Momenteel voed ik een lam, dat door de moeder is verstoten, op met de fles. Wij wonen hier ook naar alle tevredenheid aan de Burg. Röell-laan. We hebben vrij uitzicht over het boerenland, dus dat voelt goed vertrouwd.

Piet Valkenburg.

Jan Hardeman en zijn vrouw Evertje van Ham.

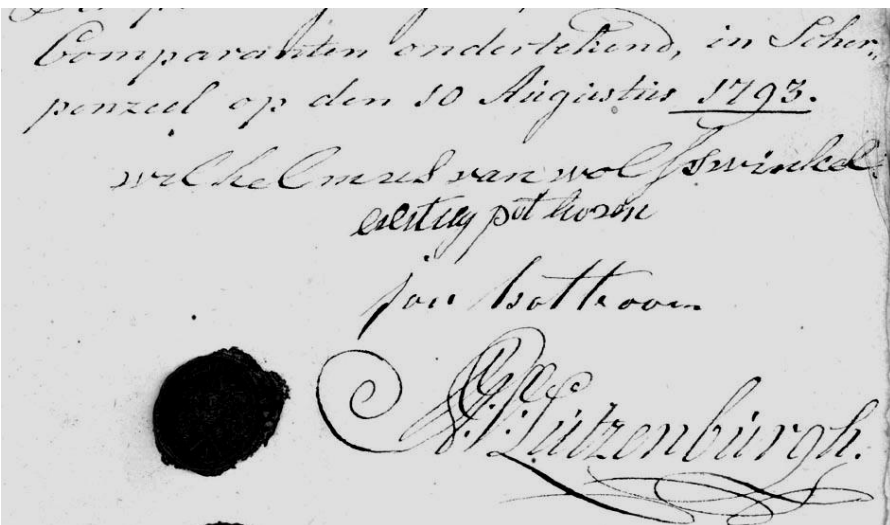
DE HOBBY VAN AART VAN LUTZENBURG

Al diverse malen is in ons blad de naam Aart van Lutzenburg opgedoken. Maar altijd terloops, nooit in een uitgebreid artikel. Het laatst in jrg. 18 nr. 4, pag. 33. Daar stond toen een afbeelding van zijn bijzondere hobby. Over deze hobby nu leest u in onderstaand artikel. (Red.)

In vroeger dagen werd de "Heerlijkheid Scherpenzeel" bestuurd door een schout. Voornamen en vaak gevreesde heren en in die tijd min of meer oppermachtig, vooral in een zo kleine gemeenschap als Scherpenzeel toen nog was.

Eén van deze schouten was Aart van Lutzenburg. Hij kwam met attestatie van Driebergen op 10 december 1787 naar Scherpenzeel samen met zijn vrouw Margareta Soetens en hun dochter Geertruyd van Lutzenburg. Hij was van 1787 tot en met 1795 schout van Scherpenzeel. Op 16 mei 1797 is hij overleden.

Aart van Lutzenburg was in de kringen van de Vereniging Oud-Scherpenzeel vooral bekend om zijn sierlijke handschrift en de prachtige handtekeningen die we van hem tegenkwamen in de oude aktes uit de 18e eeuw. Hieronder is een fraai voorbeeld te zien, afkomstig uit een akte van "Huwelijksche Voorwaarden" tussen Wilhelmus van Wolfswinkel en Evertje Pothoven d.d. 10 augustus 1793.

Comparatien ondertekend, in Scherpenzeel op den 10 Augustus 1793.
Wilhelmus van Wolfswinkel
eertig pot hoven
van Pothoven
Aart van Lutzenburg.

Nu wisten we bij Oud-Scherpenzeel ook dat er ergens een boekwerkje moest zijn met schitterende handschriften van deze Aart van Lutzenburg. Lange tijd was ons echter onbekend waar dit boekwerkje moest zijn. Gelukkig is het onlangs weer opgedoken. Het blijkt een oefenschriftje voor kalligrafie te zijn, gedateerd 12 augustus 1758. Het boekwerkje heeft weliswaar wat te lijden gehad van de tand des tijds, maar de oefeningen van Aart van Lutzenburg zien er prachtig uit en dit 'pennewerk' willen we u niet onthouden !

Het boekwerkje begint met min of meer eenvoudige oefeningen zoals korte teksten. Oefening baart kunst en volgens Aart zelf : "Konst baart gonst".

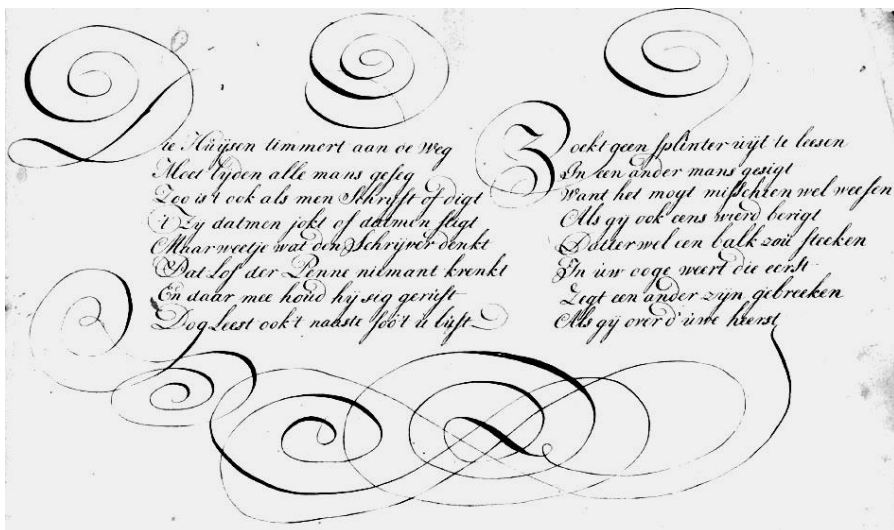

Verderop in het boekwerkje komen we schitterende stukjes kalligrafie tegen. Het lesplankje met het alfabet op de tekening hieronder lijkt er later opgeplakt te zijn, maar is wel degelijk geheel ingetekend. Het alfabet wordt op dit plankje in drie schrijfwijzes

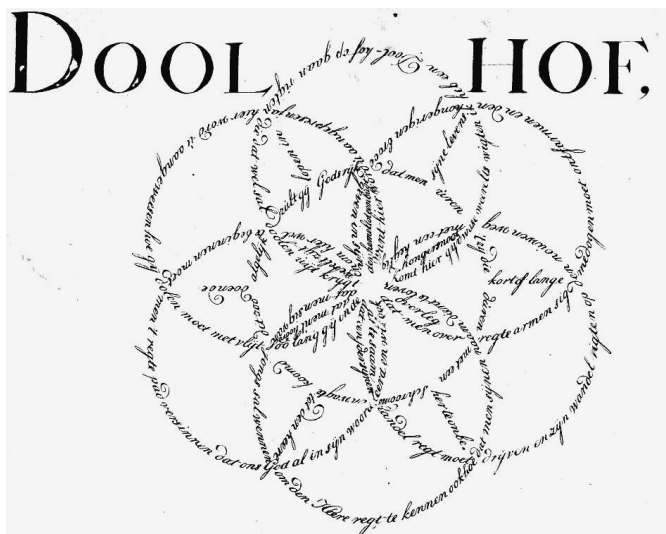
weergegeven. Vermoedelijk is dit een voorbeeld geweest voor Aart van Lutzenburg tijdens zijn kalligrafie-lessen. De term "Paralipomenon" was trouwens in vroeger tijden ook wel de naam voor de bijbelboeken Kronieken.

Vanzelfsprekend worden er in het boekwerkje verschillende "stichtelijke" teksten opgenomen zoals "Roep mij aan in den dag der benauwtheijt", maar ook meer wereldlijke teksten zijn opgenomen, zoals het gedicht over de splinter in het oog.

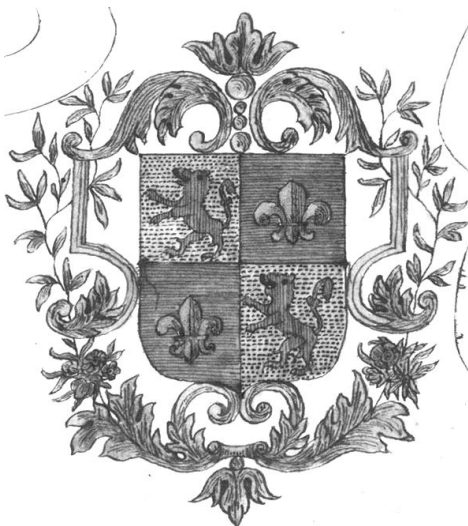

Uit de hobby van Aart van Lutzenburg blijkt dat hij kennelijk blijmoedig in het leven heeft gestaan, want de teksten worden nergens echt zwaar op de hand. Uit zijn oefeningen blijkt ook niet alleen vakmanschap, maar ook creativiteit en een zekere "joie de vivre", getuige het "doolhof" dat hieronder weergegeven !

Ik sluit af met het wapenschildje van de familie Van Lutzenburg, zoals door Aart getekend in zijn boekwerkje.

Het "pennewerk" van Aart van Lutzenburg is naar onze mening uniek. Mede hierom en omdat Oud-Scherpenzeel dit soort oude stukken niet in optimale omstandigheden kan archiveren, heeft ons doen besluiten dit werk over te dragen aan het gemeentearchief te Ede.

Piet Valkenburg.

(HER)KENT U DEZE PERSOON?

Opnieuw een foto uit ons archief. We roepen ook nu weer uw hulp in bij het vinden van de naam van deze voor ons onbekende jongeman.

Mocht u deze jongeman herkennen dan vragen wij u de naam door te geven aan één van de bestuursleden of aan de redactie (zie blz. 23), graag met vermelding van het nummer van de foto: **sch 02411**.

Piet Valkenburg.

(HER)KENT U DIT VOORWERP?

Onder nummer 443 is een onbekend voorwerp opgeslagen op de zolder van het documentatiecentrum, waarvoor we weer uw hulp oproepen. We gaan ervan uit dat het een moersleutel kan zijn. Maar dan wel een fors uitgevoerde moersleutel, bedoeld voor een vierkante moerkop van zo'n centimeter of acht. Het kan echter ook een 'sleutel' zijn geweest die gebruikt is voor de bediening van een of ander apparaat of machine.

Een opvallend detail is dat op de 'rug' van de 'sleutel' er handmatig een 'W' in is geslepen. Misschien een afkorting van de naam van de eigenaar of gebruiker van deze 'sleutel'? In mijn verbeelding zie ik dat men deze 'sleutel' wel gebruikt voor die schitterende stoommachine die vroeger in de stoomweverij De Driekleur van de familie Valkenburg werd gebruikt. Maar ja, dat is mijn verbeelding en we willen het graag zeker weten. Daarom de vraag aan de lezers: "Wat is dit voor 'sleutel'? Waarvoor en hoe werd deze 'sleutel' gebruikt?".

Lezers die ons hierover meer kunnen vertellen worden van harte uitgenodigd eens contact op te nemen met één van de bestuursleden van Oud-Scherpenzeel (adresgegevens op blz. 23 van dit blad).

Piet Valkenburg.

HONDERD SCHERPENZEELSE FAMILIES

Zoals velen weten doe ik graag historisch onderzoek. Daar hoort ook genealogie bij. Vele gebeurtenissen zijn verklaarbaar als je de familieverbanden weet. In de loop der jaren was er al veel materiaal verzameld, maar dat was niet toegankelijk. De website van Oud Scherpenzeel biedt die mogelijkheid wel. Door oude gegevens aan te vullen met gegevens van het internet konden sommige families eeuwen lang gevolgd worden. Er staan inmiddels honderd families op de site. Soms zijn ze al uitgestorven, soms nog springlevend. Staat de familie waarin u bent geïnteresseerd er ook bij? Kijk op www.oudscherpenzeel.nl. Klik op: Genealogie. Klik op: Uitgewerkte genealogieën van Scherpenzeelse families.

Henk van Woudenberg.

--✂-----✂-----✂-----✂-----✂-----

Ondergetekende, dhr/ mevr.: _____

Straat en huisnummer: _____

Postcode + woonplaats: _____

geeft zich op als lid van de Vereniging "Oud-Scherpenzeel" tegen een contributie van € 15,00 per jaar.

Handtekening: _____